

Подільські стежини Микити Годованця

*Інформаційна листівка до 130-річчя
від дня народження*

Микита Павлович Годованець

ДЕПАРТАМЕНТ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, КУЛЬТУРИ, НАЦІОНАЛЬНОСТЕЙ
ТА РЕЛІГІЙ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ
ОБЛАСНА БІБЛІОТЕКА ДЛЯ ДІТЕЙ ІМЕНІ Т.Г.ШЕВЧЕНКА

Подільські стежини Микити Годованця

*Інформаційна листівка
до 130-річчя від дня народження*

Хмельницький
2023

Подільські стежини Микити Годованця : інформ. листівка до 130-річчя від дня народження / Департамент інформ. діяльності, культури, національностей та релігій Хмельницької облдержадмін. ; обласна б-ка для дітей імені Т.Г.Шевченка. – Хмельницький, 2023. – 8 с.

Інформаційна листівка присвячена Микиті Годованцю – знаному українському поету, байкарєві, життєві стежини якого тісно пов'язані з нашим краєм. У виданні вміщено коротку біографію, список книг, статей з періодичних видань та Інтернет-ресурсів про його життєвий і творчий шлях.

Матеріал підготувала

Марчук Л. В.

Редактор
Комп'ютерний набір
Обкладинка

*Радушинська О. П.
Марчук Л. В.
Богданова О. Г.*

Відповідальна за випуск

Черноус В. Ю.

***Воюю байкою із ворогом столиким
Во ім'я світлого людського майбуття.***

Микита Годованець

Наймолодша дитина у неписьменних батьків-селян, він отримав освіту і став членом спілки письменників срср, автором книг, пізнав ГУЛАГівські концтабори і... отримав орден "Знак пошани" та щиру, невідкупну шану читачів, земляків, співвітчизників...

Микита Павлович Годованець 60 років життя віддав улюбленому жанру – байці. Він *"широко відомий, – за його самоіронією, – аж до Колими"*. Патріарх української байки ХХ століття, автор понад 30 книжок, загальним накладом більше півмільйона примірників! Творчий набуток відомого байкаря налічує понад 800 власних і майже 1200 перекладених байок, притч, приповідок, гуморесок. Його твори читають у світі білоруською, болгарською, польською мовами.

Дотепні, гострі та веселі байки люблять і дорослі, і діти. Вони служать правді й справедливості, висміюють усіх, хто заважає жити і працювати.

Народився Микита Павлович Годованець 26 вересня 1893 р. у с. Вікнина Тернівської волості Кам'янець-Подільської губернії (нині – Гайворонський район Кіровоградської області) в селянській сім'ї. Майбутній байкар закінчив 2 класи церковно-парафіяльної школи. Наймолодший із 8 дітей в сім'ї, він мав неабиякі здібності до навчання, гарний голос, любив читати книжки, які давав із власної бібліотеки перший вчитель Йосип Чайка. Сам Микита Павлович згадував *"Ухопив я обома руками цю книгу і бігцем подався в шкільний сад, захопивши з собою якийсь підручник та зошит, примостився під яблунею. То був "Кобзар" Тараса Шевченка. Ні про Шевченка, ні про "Кобзар" я ще нічого не чув. Розгорнув, читаю... О матінко! Українська книжка! Чисто ж так мати моя говорить. Звикаю до незнайомого правопису, читаю один вірш, другий, третій. А серце горить, грає, кипить. Ой, як же гарно, як цікаво! Та просто ж як. Єй-бо, і я так можу писати. Ухопив олівець та зошит, починаю мережити, наслідуючи автора..."*.

Серед книг, які найбільше вразили хлопця, були і збірки байок І. Крилова та Л. Глібова, Т. Шевченка, І. Котляревського, С. Руданського. Прочитані твори не тільки справили на хлопця незабутнє враження, але і допомогли відчутти красу забороненого рідного слова.

Після закінчення Степашанської вчительської школи, навчався на курсах з підготовки до університету, вчителював у церковно-парафіяльних школах сіл Орлівка та Бубнівка на Поділлі. У 1914-1918 роках перебував на військовій службі.

Повернувшись до рідних місць, певний час вчителював у сільських школах. Одночасно співробітничав у редакції журналу “Сільська біднота”, а затим став працювати в редакції вінницької газети “Червоний край”. Та невдовзі він повертається до вчителювання. Влаштується. Пише байки, вірші, друкується. Відтак переїжджає з Вінниці до Харкова, Києва.

Перші вірші М. Годованця з'явилися друком у 1913 р. на сторінках київського тижневика “Маяк”.

У 1925 р. його прийняли до Спілки селянських письменників “Плуг”. Він працює на різних посадах в газеті “Червоний край”. Зустрічі з творчими людьми, читання книг, газет і журналів, літературна робота творчо збагачували молодого поета.

У 1925 р. поєднує своє життя з кам'янчанкою Метельницькою Серафимою Миколаївною, у подружжя народжується син Анатолій.

Член спілки письменників срср з 1934 р.

Арешт... Звинувачення в тому, що він – емісар Коновальця в Україні, створив шпигунську і диверсійну організацію, керував нею, тобто, за зраду Батьківщини... Щоправда, причину арешту вдалося довідатися вже через десятки років із архівної справи. Коли ж запитували самого Годованця, за що він сидів, відповідав: “Не знаю!”. Далі – заслання до Середньої Колими... У 1937 р. Микиту Павловича відправили на каторгу. Довелося пізнати письменнику тюремних поневірянь у ГУЛАГівських концтаборах, де пробув до 1947 р. Лише 1954 р. йому офіційно дозволили оселитися у Кам'янці-Подільському, а 1957 р. – реабілітували: “скасовано і справу припинено”.

Після офіційної реабілітації, полковник Коломєйцев запитав, чи не хоче письменник знову оселитися в Києві, звідки його забрали?

Але байкар обрав провінцію – *“бо вона ближча до сокровенного”*.

Саме у Кам'янці-Подільському він сповна віддався активній літературній роботі: пише оригінальні байки, здійснює переклади і переспіви, вивчає досвід української класичної і загалом європейської байки, надає практичну допомогу молодим байкарям, проводячи з ними творчі семінари.

Але цензура не полишає байкаря: редактори радять видаляти зі збірок байки, що можуть не сподобатися високому начальству.

Після страдницьких митарств, осівши у місті над Смотричем, оселилася й поетична Муза байкаря. А Микита Годованець наче переживав друге народження, ріс і мужнів як байкар та перекладач. Там він опублікував свої натхненні вірші та надрукував перші книги *“Незаможник Клим”* (1923 р.), *“Парася на парастасі”* (1929 р.), *“Будяки”* (1930 р.), *“Трактор і рало”* (1931 р.). У полі зору автора були бюрократи і підлабузники, окозамилувачі і хабарники, злодії, рвачі, демагоги, носії ворожих нам поглядів, звичок та переконань.

Доля вділила йому прожити у місті над Смотричем лише два десятиліття – до своєї кончини. Проте, саме там, поміж нетлінних зразків древньої, могутньої архітектури і молодого нуртування студентського міста написалися його найкращі, зрілі книги – книги майстра, метра, живого класика. Микита Павлович брав активну участь у громадському житті міста, охоче зустрічався з читачами, взагалі був тамтешньою знаменитістю.

Двокімнатна квартира байкаря завжди була відчинена для студентів і літстудійців. На них там чекали і порада, і царський, як завжди на голодного студента, обід.

Особливо щедрі поетичні врожаї Микита Годованець збирав із 1957 р., коли побачила світ перша його збірка *“Байки”*. Відтоді майже кожен прийдешній рік приносив читачам нову книгу: *“Осел на хаті”* (1958 р.), *“Заяча математика”* (1961 р.), *“Вужі під яслами”* (1963 р.), *“Конвалії і лопухи”* (1966 р.), *“Талановита тріска”*, *“Байки”* у двох томах (1968 р.), *“Байки і притчі”* (1970 р.).

Усього надбав автор працею своєї душі та розуму понад 30 книг, більше тисячі високохудожніх творів.

Творчість подільського байкаря вирізняється тематичною різноманітністю, глибиною і майстерністю зображення подій,

колеритною народною мовою. І сьогодні вони актуальні. Сатиричні стріли байкаря цілять у злодіїв, бюрократів, казнокрадів та іншу не вельми шановану публіку. З темних закутків байкар витягав їх на людський осуд, нищівно висміював. Є в його творчому набутку твори, пройняті мудрою іронією та ліризмом.

Творчим подвигом Микити Павловича стали його переклади, переосмислення спадщини майже всіх європейських байкарів – від Езопа до І. Красіцького. Широко відома його збірка за сюжетами основоположника світової байки Езопа “Ріка мудрості” (1964 р.).

У 1973 р. Микиту Годованця нагородили орденом “Знак пошани” за “високі досягнення у виробництві, науково-дослідній, державній, соціально-культурній, спортивній й іншій суспільно корисній діяльності, а також за прояви громадянської доблесті”.

Подільська земля втратила М. Годованця 27 серпня 1974 р. Залишились його байки, книги, позначені вогнями його серця. Зворушливим був його заповіт: поховати його із записною книжкою і авторучкою в нагрудній кишені. Щоб усі бачили: він працюватиме і там. А ще він просив, щоб не ставили на його могилі жодної загорожі: “*Не відгороджуйте мене від народу*”. Поховано байкаря на старому міському цвинтарі.

І сьогодні, як і тоді, воює байка патріарха з ворогами, допомагає народу незалежної України позбутися помилок, напрочуд актуально та влучно висвітлює викривальною іронією сучасних крадіїв у високих і нижчих кабінетах. Можна сказати, що його твори, наче радар, вишуковують тих, хто шкодять здоров’ю соціуму і додають цілющого оптимізму у боротьбі з ними. Ні, даремно поет стільки літ “*голову жури*”, як написав він в одному з автографів. Щоб переконатися в цьому, варто взяти до рук його книгу.

Подільська земля свято береже пам’ять про свого земляка. У вересні 1975 р. в Кам’янці-Подільському іменем Микити Годованця названо одну з вулиць Нового плану (раніше Садова). У Кам’янець-Подільській середній школі № 16 урочисто відкрито музей М. Годованця. Матеріали для музею, в першу чергу, надали рідні байкаря – дружина Серафима та син Анатолій. У Кам’янці-Подільському на будинку, в якому в 1959-1974 роках жив і працював

Микита Годованець, урочисто відкрито меморіальну дошку. Автор пам'ятного знака – народний художник України Еммануїл Мисько. Образ Микити Годованця змальовано в повісті “За Колимою сонце сходить” і в романі “Розрив-трава на лютих перехрестях” подільського письменника Мар’яна Красуцького. У 2008 р. в приміщенні картинної галереї Кам’янець-Подільського історичного музею-заповідника відкрито меморіальну кімнату байкаря.

Заслуги письменника визнані заснуванням літературної премії імені Микити Годованця, яку вручають митцям у галузі літературної діяльності, популяризації української мови за вагомі літературні видання, популяризацію рідної мови та літератури, відродження національної культури.

Прочитайте про М.П. Годованця:

◆ **Красуцький М.І.** За Колимою сонце сходить : повість / М. І. Красуцький ; худож. М. Стецюра. – Кам’янець-Подільський : [б.в.], 1994. – 151 с.

◆ **Красуцький М.І.** Розрив-трава на лютих перехрестях : роман-документ / М. І. Красуцький. – Кам’янець-Подільський : Мошак, 2008. – 192 с.

* * *

◆ **Болюх Р.** Творець розумного сміху / Р. Болюх // Ровесник. – 1993. – 2 жовт.

◆ **Брилінський Д.** Наставник, байкар, українець / Д. Брилінський // Проскурів. – 1993. – 25 верес.

◆ **Василяшко В.** Байка і колючий дріт, або Відомий і невідомий Микита Годованець / В. Василяшко // Вітчизна. – 2005. – № 9-10.

◆ **Гінзбург Є. М.** Непохитна мужність поета : до століття з дня народження М. Годованця / Є. М. Гінзбург // Культура Поділля: історія і сучасність. – Хмельницький, 1993. – С. 236-239.

◆ **Годованець Микита Павлович** // Члени Національної спілки письменників України : Хмельницька область : біобібліогр. довідник. – Хмельницький, 2019. – С. 38-42.

◆ **Горбатюк В.** Микита Годованець у журналі “Село” / В. Горбатюк // Подільські вісті. – 2005. – 18 жовт.

- ◆ **Горбатюк В.** “Народу рідному – усе!” : на Хмельниччині відбулися урочистості з нагоди 115-ї річниці з дня народження М. Годованця / В. Горбатюк // Літературна Україна. – 2008. – 4 груд.
- ◆ **Горбатюк В.** Сусідка з Ельгену, або Два листи з недомовками : до 125-ліття видатного байкаря М. Годованця / В. Горбатюк // Південний Буг. – 2018. – № 2. – С. 146-148.
- ◆ **Зарицький М.** Вшанували байкаря / М. Зарицький // Подільські вісті. – 1996. – 3 жовт.
- ◆ **Красуцький М.** Незборима сила слова : 110 років від дня народження М. Годованця / М. Красуцький // Подільські вісті. – 2003. – 25 верес.
- ◆ **Красуцький М.** Незборима сила слова : 26 вересня виповнюється 115 років від дня народження М. Годованця / М. Красуцький // Подільські вісті. – 2008. – 26 верес.
- ◆ **Мацько В.** Солона воля – сміх гіркий / В. Мацько // Злотонить. – Кам’янець-Подільський, 1994. – С. 214-220.
- ◆ **Мачківський М.** Золотіє вересень столітній / М. Мачківський // Подільські вісті. – 1993. – 30 верес.
- ◆ **Мачківський М.** На прю із ворогом столиким / М. Мачківський // Хмельниччина. – 1993. – 24 верес.
- ◆ **Міцінська Т.** Стежини життєвого і творчого життя Микити Годованця : до 125-річчя з дня народження / Т. Міцінська // Календар знаменних і пам’ятних дат Хмельниччини на 2018 рік. – Хмельницький, 2017. – С. 161-165.
- ◆ **Міцінська Т.** Кризь біль, страждання, муки : 26 вересня – 120 років з дня народження М. Годованця / Т. Міцінська // Подільські вісті. – 2013. – 1 жовт.
- ◆ **Опря Т. М.** Микита Годованець – український байкар / Т. М. Опря, І. І. Грінішина // Наукові праці Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія: Бібліотекознавство. Книгознавство. – Кам’янець-Подільський, 2015. – Вип. 4. – С. 353-354.
- ◆ **Скорський М.** “Свої шляхи в житті вогнями серця позначу” / М. Скорський // Поділля. – 1993. – 24 верес.
- ◆ **Шабатин П.** Вчитель мудрості / П. Шабатин // Освіта. – 1993. – 1 жовт.

◆ **Шеремета І.** Не відгороджувався від людей : спогади / І. Шеремета // Подолянин. – 2003. – 19, 26 верес.

◆ **Щур О. Т.** Воював байкою / О. Т. Щур, Л. О. Щур // Духовні витoki Поділля: творчі історії краю : матеріали Міжнар. наук.-практ. конференції. Ч. 1. – Хмельницький, 1994. – С. 116-119.

* * *

Микита Годованець: Народу рідному – усе! [Електронний ресурс] // Український інтерес. – Режим доступу: <https://uain.press/blogs/1344753-1344753> (дата звернення 12.07.2023 р.). – Назва з екрана.

Зуб І. Годованець Микита Павлович / І. Зуб [Електронний ресурс] // УкрЛіб. – Режим доступу: <https://www.ukrlib.com.ua/bio/printit.php?tid=1772> (дата звернення 12.07.2023 р.). – Назва з екрана.

Годованець Микита Павлович [Електронний ресурс] // Енциклопедія Сучасної України. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-25158> (дата звернення 2.07.2023 р.). – Назва з екрана.

Годованець М. Гуморески [Електронний ресурс] // Гуморески in ua. – Режим доступу: <https://gumoreski.in.ua/info/autors/godovanets-mikita> (дата звернення 12.07.2023 р.). – Назва з екрана.

Спогади Микити Годованця [Електронний ресурс] // Подолянин. – Режим доступу: <https://podolyanin.com.ua/history/8115/> (дата звернення 12.07.2023 р.). – Назва з екрана.

З епістолярної спадщини М.П. Годованця: грані постколимського життя і творчості : (до 115-ої річниці від дня народження) [Електронний ресурс] // Іван Огієнко і сучасна наука та освіта : наук. зб. – Режим доступу: <http://politics.ellib.org.ua/pages-5871.html> (дата звернення 12.07.2023 р.). – Назва з екрана.

Павловський А. В гостях у патріарха байки Микити Годованця побували студенти Кам'янця-Подільського / А. Павловський [Електронний ресурс] // PROSTIR.MUSEUM. – Режим доступу: <http://prostir.museum.ua/post/35820> (дата звернення 12.07.2023 р.). – Назва з екрана.

Незборима сила правди [Електронний ресурс] // Край Кам'янецький. – Режим доступу: <https://kraj-kr.org.ua/suspilstvo/nezboryma-syla-pravdy.html> (дата звернення 12.07.2023 р.). – Назва з екрана.

Василяшко В. **Байка і колючий дріт, або Відомий і невідомий Микита Годованець** / В. Василяшко [Електронний ресурс] // Вітчизна. – 2005. – № 9-10. – Режим доступу: http://vitchyzna.ukrlife.org/9_10_05vasylashko.htm (дата звернення 12.07.2023 р.). – Назва з екрана.

“Пересмішники М. П. Годованець та О. І. Жолдак” // Кіровоградська обласна бібліотека для дітей ім. Т. Г. Шевченка [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://librarychl.kr.ua/kn_in/godovanec/godovanec.php (дата звернення 23.07.2023 р.). – Назва з екрана.

“Балада про байкаря” // Голос України [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <http://www.golos.com.ua/article/239859> (дата звернення 23.07.2023 р.). – Назва з екрана.

**Воскова фігура Микити Годованця
у його меморіальній кімнаті
Кам'янець-Подільського музею-заповідника**

